

MATATAREK

A KAPAYCHIRIN

(Different Languages)

A Phrase Book for the Ibatan People
of
Babuyan Claro Island

Summer Institute of Linguistics, Inc.

Translators

1983

Publishers

Published
in cooperation with
Bureau of Public Schools
and
Institute of National Language
of the
Ministry of Education and Culture
Manila, Philippines

A Phrase Book For Ibatan
67.6-283-1.03C 57.20P-835006B
Printed in the Philippines

PAUNANG SALITA

Ang isang katangiang masasabi tungkol sa Pilipinas ay ang pagkakaroon nito ng iba't ibang pangkat etniko na nag-aangkin ng kani-kanilang wikang katutubo. Gayon man, ito'y hindi naging balakid sa pag-unlad ng bansa, bagkus nagpatibay pa nga sa pagbubuklod at pagkakaisa ng mga mamamayan tungo sa pagkakaroon ng isang diwang panlahat.

Ang aklat na ito ay isa sa serye ng ganitong uri ng mga babasahing inihahanda para sa higit na ikalilintang ng mga kaalaman, kakayahan, kasanayan, pagpapahalaga at pagmamahal sa sariling wika ng mga mag-aaral.

Sinikap na malakipan ang aklat ng mga paksang inaaakalang magdudulot ng malaki at makabuluhang kapakinabangan sa mga gagamit nito. Sa paghahanda ng mga ito'y isinaalang-alang ang mga pangkalahatang layunin ng bansa. Isinaalang-alang din ang mga pangkasalukuyang pangangailangan ng mga mag-aaral sa pagpapalawak at pagpapayaman ng kanilang talasalitaan, paglinang ng kakayahang gumamit ng wikang gamitin at wastong pagsulat nito. May inilakip ding mga pagsasanay na inaaakalang makatutulong sa mabisang pag-aaral ng wika. Matitiyak na ganap na nilang natutuhan at nauunawaan ang wika kung ito'y buong katalinuhan na nilang natatalakay sa klase at naiuugnay o nagagamit sa tunay na buhay.

Buong pagmamalaking inihahandog ng Ministri ng Edukasyon at Kultura ang aklat na ito taglay ang matapat na hangarin at mithiing lalo pang mapataas ang uri ng edukasyon para sa di marunong bumasa at sumulat sa pamamagitan ng pag-aaral ng kinagisnang wika. At inaasahan din sa gayon ang madaling pagkatuto ng wikang pambansa.

Onofre D. Corpuz
Ministro ng Edukasyon at
Kultura

PREFACE

This phrase book is a revision of the first phrase book printed in 1979 which Mr. Tagalicud, Jr. has been using in his grade six class. Although it has been prepared for grade six, it may be used outside the school to help speakers of Ibatan of Babuyan Claro Island, Cagayan communicate with speakers of Ilocano, Pilipino, and English.

Useful phrases are given in four languages. They are grouped by topics but are not dialogues. Translations are not literal. We tried to make them right for the situation.

The phrases were compiled with the assistance of members of the Summer Institute of Linguistics during a Writers' Workshop held in Bagabag, Nueva Vizcaya during November-December, 1976.

We are grateful to Mr. Rodolfo Barlaan and Mr. Perry Macabuhay for supplying the Pilipino versions and to Miss Helen Madrid and Mrs. Patricia Macabuhay for the Ilocano. We are also grateful for the help of Mrs. Elsie Dican Nolasco and Miss Meribel Simon for their help in preparing the Ibatan translation. Finally, we wish to thank Mr. Albino Tomas and Mrs. Aurelia Tomas Ramos for their help in revising the phrase book.

Rundell and Judi Maree
Summer Institute of Linguistics

PARTIS NO LIBRO

1.	Do Rarahan Kan Do Bahay	2
2.	Kapagdayaw/Kapadyos	4
3.	Siraw Kadwan A Masken A Chirichirin	6
4.	Maynamot Do Tawo	10
5.	No Pamilya	12
6.	Katatawo	14
7.	Kapangagas	18
8.	Partis No Inaynawan	20
9.	Kapaychirin	32
10.	Kapaytolas	38
11.	Kapangipaawat	40
12.	Kakan	44
13.	Makakan	46
14.	Kapangatang	52
15.	Ilaklako	54
16.	Pilak	56
17.	Kapamtang	60
18.	Longwan	64
19.	Kapangyaheyahe	70
20.	Binyay	73
21.	Insiktos	76
22.	Kapaykawan	82
23.	Maraw Kan Mahep	86
24.	Kapangoras	88
25.	Kapaybidabidang	93
26.	Kapagrokod	95

DO RARAHAN KAN DO BAHAY

KAPAGDAYAW/KAPADYOS

**SIRAW KADWAN A MASKEN A
CHIRICHIRIN**

DO RARAHAN

1. Dino nakayapwan nyo?
2. Dino ngayan nyo?
Kwanan nyo?
3. May ako dwadaw.
4. May ako do yanan nyo.

1. Naggappuam?
2. Papanam?
3. Idiay.
4. Mapanak idiay ayanyo.

DO BAHAY

1. Apo!
2. Inyo sawen!
Ari kamo na!
3. Komayat kamo do bahay.
Somdep kamo.
Somakay kamo.
4. Manma akona.
5. Somabat akona.
6. Mayam tana.
7. Mirwa kamo nanchi.

1. Apo.
2. Dakayo gayam!
Adda kayo!
3. Umuli kayo.
Sumrek kayo.
4. Umun-unaakon.
5. Agawidakon.
6. Intayon.
7. Umay kanto manen.

SA DAAN:

1. Saan kayo nanggaling?	1. Where are you coming from?
2. Saan kayo pupunta?	2. Where are you going?
3. Diyan lang.	3. I am going there.
(I am just walking.)
4. Pupunta ako sa inyo.	4. I am going to your place.

SA BAHAY:

1. Tao po!	1. Hello.
(call when approaching house)
2. Kayo pala.	2. Oh it's you!
You're here already!
3. Umakyat kayo.
Tuloy po kayo.	3. Come on up.
Come inside.
4. Mauuna na ako sa inyo.	4. I'll go ahead.
(said when leaving)
5. Uuwi na ako.	5. I'm going home.
6. Tayo na.	6. Let's go now.
7. Balik ka uli.	7. Come again.

KAPAGDAYAW/KAPADYOS

1. Mapintas anak nyoaya. Mataba!	1. Nagpintas ti anakyon.
Nalukmeg!
2. Maganay yanan nyo.	2. Napintas ti lugaryo.
3. Chakey ko dya ta maolimek
a yanan.	3. Kayatko ditoy ta natalna.
4. Maganay ka manotong.	4. Naglaingka nga agluto.
5. Maganay kinan taya.
Masdep kinan taya.	5. Nagimas ti kinnan tayo.
6. Maganay ka magsarita so
Inglis.	6. Naglaingka nga aginglis.
7. Maparin abawri a ritratwen
ko inyo?	7. Mabalín nga litratuen
kayo?
8. Pakawanen mo yaken ta inisad
ko aba.	8. Despensarem ta diak
inggagara.
9. Dyos mamahes dimo.
Yamanen ko imo.	9. Agyamanak.

1. Maganda ang iyong anak.
Napakalusog.	1. Your child is beautiful.
So healthy.
2. Magandang tirahan ang iyong
lugar.	2. Your place is a nice place
to live.
3. Gusto ko rito. Tahimik na
lugar.	3. I like it here; it's a
peaceful place.
4. Mahusay kang magluto.	4. You are a good cook.
5. Napakasarap ng pagkaing iyon.	5. That meal was delicious.
6. Mahusay kang magsalita ng
Ingles.	6. You are an expert at speaking
English.
7. Maaari ba kitang kunan ng
larawan?	7. May I take your picture?
8. Ipagpaumanhin po ninyo, hindi
ko po sinasadya.	8. Sorry, it wasn't intentional.
9. Salamat po.	9. Thank you.

SIRAW KADWAN A MASKEN A CHIRICHIRIN

1. Chapatak ko aba.	1. Diak ammo.
2. Inolay mo na./Bali dana.	2. Bay-amon.
3. Imo dana.	3. Adda kenka.
4. Yaken dananchi.	4. Siakton.
5. Mayam akona.	5. Mapanakan.
6. May ka pa dya.	6. Umayka man ditoy.
7. Torohan mo pa yaken so inomen.	7. Ikkannak man iti inumen.
8. Iwangan mo paw pantaw.	8. Ilukatmo man ta ridaw.
9. Anban mo naw bintan.	9. Irikepmo ta tawa.
10. Anchi ka pa.	10. Mabiit laeng.
11. Machirayay ka na dyaken.	11. Makikuyugka kaniak.
12. Sino rarayay moaya?	12. Asino dayta kadduam?
13. Chapatak mo naw mayor do dawri a yanan?	13. Am-ammom ti mayor ti dayta a lugar?
14. Chapatak ko an maboaya ko.	14. Ammok no makitak.
15. Ango ngaran na?	15. Ania ti naganna?
16. Nanakem ko aba.
Nawayakan kona.	16. Diak malagipen.
Nalipatakon.
17. Ma-awatan ko aba.	17. Diak maawatan.
18. Ango nyaya?	18. Ania daytoy?
19. Ango nawri?	19. Ania dayta?
20. Ango nwanaw?	20. Ania daydiay?
21. Sino akin lapis so nawri?	21. Akin lapis dayta?
22. Kango?/Mango?
Sino?
Sino akin dira?	22. Kanno?
Asino?
Akinkukua?
23. Dino?
Ango ta?/Ango paro?
Maypango?	23. Adinno?
Apay?
Kasano?
24. Ango ta ingga?	24. Apay nga saan.
25. Chasi mo yaken ta pirwahan mo pa inbahey moaya.	25. Pangngaasim ta ulitemman.
26. Maparin abawri a rarayayan mo yaken.	26. Mabalin nga kuyugennak?
27. Ariwriw sinsilyo mo?
Myan abawriw sinsilyo mo?	27. Adda sinsilyom?
28. Ngay. Makalialisto ako.	28. Sige. Agap-apuraak ngamin.

1. Hindi ko alam.	1. I don't know.
2. Bayaan mo na.	2. Never mind.
3. Bahala kayo.	3. It's up to you.
4. Ako na.	4. I'll do it.
5. Aalis na ako.	5. I'll be going now.
6. Halika rito.	6. Come here.
7. Dalhan mo ako ng inumen.	7. Bring me a drink.
8. Buksan mo ang pinto.	8. Open the door.
9. Isara mo ang bintana.	9. Close the window.
10. Sandali lang	10. Please wait a moment.
11. Sumama kayo sa akin.	11. Come with me.
12. Sino ang kasama mo?	12. Who is your companion?
13. Kilala mo ba ang alkalde sa lugar na iyon?	13. Do you know the mayor of that place?
14. Kilala ko siya sa mukha.	14. I know him by sight.
15. Ano ang pangalan niya?	15. What is his name?
16. Hindi ko matandaan.
Nakalimutan ko na.	16. I don't remember./ I have forgotten.
17. Hindi ko maunawaan.	17. I do not understand.
18. Ano ito?	18. What is this?
19. Ano iyan?	19. What is that?
20. Ano iyon?	20. What is that yonder?
21. Kaninong lapis iyan?	21. Whose pencil is that?
22. Kailan?
Sino?
Kanino?	22. When?
Who?
Whose?
23. Saan?
Bakit?
Papaano?	23. Where?
Why?
How?
24. Bakit hindi?	24. Why not?
25. Pakiulit mo nga ang iyong sinabi?	25. Please repeat what you said.
26. Maaari bang samahan mo ako?	26. Would you please accompany me?
27. May barya ka ba?	27. Do you have small change?
28. Nagmamadali ako!	28. I'm in a hurry.

MAYNAMOT DO TAWO

NO PAMILYA

KATATAWO

MAYNAMOT DO TAWO

1. Taga dino kamo?	1. Taga-ano ka a sigud?
2. Dino yayanan nyo sichangori?	2. Paggigianam itan?
3. Dino nakayapwan nyo sichangori?	3. Naggappuam itan?
4. Ango maparin ko a isidong dimo sichangori?	4. Ania ti mabalin nga maipaayko kenka?
5. Mibidibidi ako. Magpasyar ako.	5. Agpassiarak laeng.
6. Kawara mo pawri?	6. Kasangsangpetmo?
7. Naon. Kawara ko pa kakoyab a yapo do Bagabag.	7. Wen, kasangsangpetko laeng idi kalman a naggapu idiy Bagabag.

1. Taga saan po ba kayong talaga?	1. Where are you from originally?
2. Saan kayo nakatira ngayon?	2. Where are you staying now?
3. Saan kayo galing ngayon?	3. Where did you just come from?
4. Ano ang maipaglilingkod ko sa inyo?	4. What can I do to help you?
5. Dumadalaw lang ako.	5. I just came to visit.
6. Kararating mo lang ba?	6. Have you just arrived?
7. Oo, kararating ko lang kahapon mula sa Bagabag.	7. Yes, I came just yesterday from Bagabag.

NO PAMILYA

1. Ari pawri a mabyay si amang mo?
Sibibyay pawri amang mo?
 2. On, ki si anang ko nadiman do nakahasaya tawen.
 3. Papira kamo a makakakteh?
 4. Wawaho kami a tabo.
 5. Imoriw matoneng?
 6. Ingga, yaken boridek.
 7. Papira danaw tawen mo?
 8. Ari danaw kabahay mo?
 9. Ari danaw anak nyo?
 10. On, ari danaw dadima anak namén.
 11. Dadwa danaw mabakes kan tatdo mahakay.
1. Sibibiag pay laeng ni tatang mu?
 2. Sibibiag pay laeng ni Tatang, ngem ni Nanang ket natay idi napalabas a tawen.
 3. Mano kayo nga agkakabsat?
 4. Walo kami amin.
 5. Sika ti inauna?
 6. Saan, siak ti inaudi.
 7. Mano ti tawenmo?
 8. Adda asawamon?
 9. Adda annakmon?
 10. Wen, adda lima nga anakmin.
 11. Dua ti babbai ken tallo ti lallaki.

1. Buhay pa ba ang tatay mo?	1. Is your father still living?
2. Oo, pero ang nanay ko ay namatay noong isang taon.	2. Yes, but my mother died last year.
3. Ilan kayong magkakapatid?	3. How many brothers and sisters do you have?
4. Walo kaming magkakapatid.	4. There are eight children in our family.
5. Kayo ba ang panganay?	5. Are you the eldest?
6. Hindi, ako ang bunso.	6. No, I am the youngest.
7. Ilan taon na kayo?	7. How old are you?
8. May asawa ba kayo?	8. Do you have a wife?
9. May mga anak na ba kayo?	9. Do you have children?
10. Oo, mayroon na akong limang anak.	10. Yes, I have five children.
11. Dalawang babae at tatlong lalaki.	11. Two are girls and three are boys.

KATATAWO

MANKIND

tawo	táo	táo	person
sit/gayyim	gayyem	kaibigan	friend
ipsok	kabusor	kaaway	enemy
mahakay	laláki	laláki	male
mabakes	babái	babáe	female
adekey	ubfng	bátà	child
motdeh	ubing		baby
balo	balo	balo	widow, widower
malkem, baket	lakáy, bakét	matandá	old person

KapototanFamily Relations

baro	baró	binátà	young man (unmarried)
balasang	balásang	dalága	young woman (unmarried)
bomarito	bumaríto	binatílyo	teenage boy
balasítang	balasítang	dalagíta	teenage girl
matoneng	ihaúná	pangánay	eldest person
boridek	burídek	bunsó	youngest child
nobyá/nobyó	kaayan-ayat	nobyá/nobyó	fiance/fiancee
naychabahay	naasawáan agassawa	kasal	married
nagprinda	nagprenda		token of engagement
lakay	asáwa nga laláki	asawang laláki	husband
baket	asawa nga babai	asawang babáe	wife

KaamaanImmediate Family

amang	amá, tátang	amá, tátay itáy	father
anang	iná, inang nanang	iná, ináy nánay	mother
anak	anák	anák	offspring
akang a mahakay	mánong	kúya	older brother
akang a mabakes	mánang	até	older sister
kakteh	kábsat	kapatíd	brother, sister (sibling)

KakabagyanRelatives

kabagyan/kalipos	kabagyan	(mga) kamag-anak	relative(s)
katogangan	katugárgan	biyanán	father, mother- in-law
manogang	manúgang	manúgang	son, daughter- in-law
kayong/ipag	káyong, bayáw	bayaw	brother-in-law
ipag	ípag	hípag	sister-in-law
maraan	tíyong, oleteg	tíyo	uncle
ikit	týang, ante	tíya	aunt
kasinsin	kasínsin	pínsan	cousin
kaanakan	kaánakan	pamangkín	nephew or niece

Namopoonan

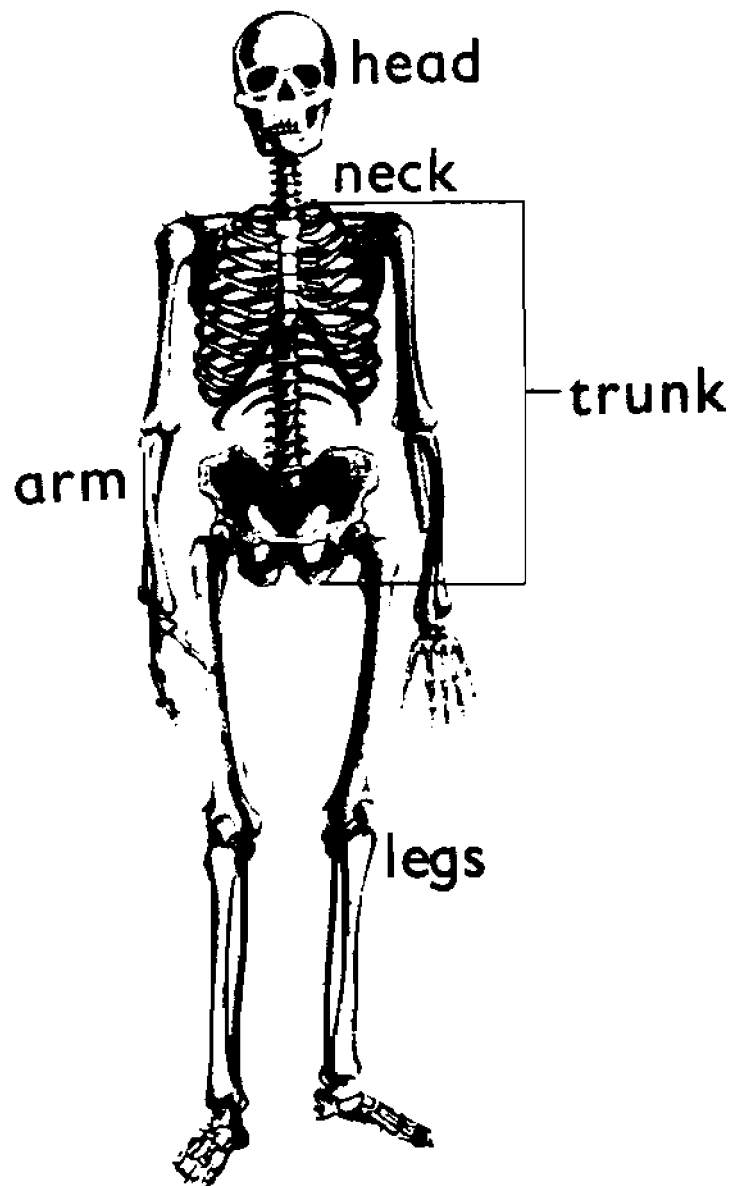
Extended Family

apong do toben		kanunúnunúan	great, great, great grandparent
apong do rapan	ápong ti dapán	núnò ti lóla sa talampákan	great, great- grandparents
apong do tod	ápong ti túmeng	núnò/lólo/ lía sa tuhod	great- grandparents
apong lakay	ápong lakáy	lólo, mamay	grandfather
apong baket	ápong bakét	lóla, nánay	grandmother
apokoko do toben		kaapúapúhan	great, great, great grandchild
apokoko do rapan	apó ti dapán	apó sa talampákan	great, great grandchild
apokoko do tod	apó ti túmeng	apó sa túhod	great grandchild
apoko/kaynapwan	apó/apoku	apó	grandchild
namopoonan	apó/magpopounan	apó	ancestor

KAPANGAGAS

PARTIS NO INAYNAWAN

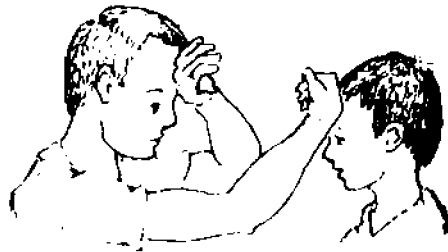

KAPANGAGAS

1. Madiyaw inaynawan na.	1. Madi ti rikriknaena.
2. Maganyit iya.	2. Nasakit met.
3. Mangay ka na do doktor.	3. Mapan ka iti doktor.
4. Dino yanan doktor?	4. Ayan ti doktor?
5. Ango madidiw mo?	5. Ania ti rikriknaem?
6. Maynyin oho ko.	6. Nasakit ti ulok.
7. Minota ako kahep.	7. Nagsarwaak idi rabii.
8. Mahohed ako as mabara ako.	8. Maululawak ken
aggurgurigorak.
9. Ariyano malaria ako.	9. Addan sa malariak.
10. Indyiksyonan ko imo.	10. Indiksionan daka.
11. Tomaren mo agasaya kada maraw.	11. Tomarem daytoy agas kada
tumenga ti aldaw.

1. Masama ang kanyang pakiramdam.	1. He doesn't feel well.
2. Siya ay may sakit.	2. He is sick.
3. Pumunta ka sa manggagamot.	3. Go to the doctor.
4. Saan ako tatawag ng manggagamot?	4. Where can I find a doctor?
5. Ano ang iyong nararamdaman?	5. Tell me how you feel.
6. Masakit ang aking ulo.	6. I have a headache.
7. Nagsuka ako kagabi.	7. I vomited last night.
8. Nahihilo ako at may lagnat.	8. I feel dizzy and have a fever.
9. May malaria yata ako.	9. I think I have malaria.
10. Iiniksiyunan kita.	10. I will give you a shot.
11. Inumin ninyo ang gamot na ito tuwing tanghali.	11. Take this medicine every day at noon.

OhoHead

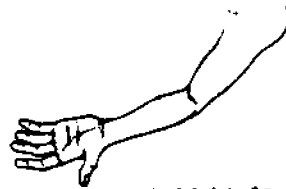
oho	úlo	úlo	head
mostra/ropa	rúpa/langa	mukhâ	face
pisnyi	píngping	pisngí	cheek
kalit	kállid	bíloy	dimples
moyen	múging	nóu, noó	forehead
mata	mata	matá	eyes
chichiray	kiday-kiday		eyebrow
kikimit	kurimatmat		eyelash
tohong no mata/ talob no mata	kalúb ti matá	talúkap ng matá	eyelid
kabahngan mata/ katawo no mata	nangísit ti matá	balintatáw	pupil of the eye
momodan	agóng	ilóng	nose
dangoy	ngíwat	bibíg	mouth
mamamnyito a bibi	akíngáto nga bibíg	ngúsò	upper lip
manayahbo a bibi	akínbabá nga bibig	lábí	lower lip
ngares	gugot		gums
dawatdawat	ngangáw/ dawatdawat	ngalangalá	palate
rida	díla	díla	tongue
kamanghahanyit	dawatdawat		uvula
nyipen	ngípen	ngípin	tooth
layid	kátay, túpra	láway, lura	saliva
tomid	timid	baba	chin

tehnán	karábukoḃ	lalamúnán	throat
tadyinya	lapáyag	tafnga, tayngá	ear
lagaw	tíngnged	leég, líg	neck
pakoh	abága	balíkat	shoulders
dichod no lagaw/ teltel	likod ti teltel	bátok	nape
bokot/dichod	likód	likód	back
ḃori	ḃúri	gulugód	back bone
inawan	bagí	katawán	body
taglang	parágpag	tadyáng	ribs
barokong/ soso	barúkong, susu	ḃibḃíḃ, súso	chest, bust, breast
poso	púso	púsò	heart
bara	bará	bágá	lungs
posed	púseg	púsod	navel
katinghan	síket	baywáng	waist
bitoka	tiyán/bitoka	sikmúra	stomach
bodek	tiyán	tiyán	abdomen
bato	bató	bató	kidney stone
atay	ḃálem	atáy	liver
rarakoh a chinayi	ḃakkel nga bagis	malakíng bitúka	large intestines
adadasen/ tripilya	silít/ tripilya	kalilítan	small intestines
kabongen	basisáw	pantóg	gall bladder
takeb	pús-ong	pusón	lower part of the abdomen
atang	patong		lower back
padingpading	pátong	piḃí	hips
ḃachan	úbet	puwít	buttock, rump
obet	pépet	púke, pípi, pékpek	vagina euphemistic
boto	búto (billet)	títí íbon	penis euphemistic
kaminaw	ukél-ukél (itlog)	bayág itlóg	testes euphemistic
kolapot no boto	kulápot ti búto	súpot ng bayáy	scrotum
ḃawos	kírret	bútas sa puwít	anus

Tachay

Arm

kedan	kilfkilf	kilikfli	armpit
aton tachay	tákiag	bráso	upper arm
ahbon tachay	braso		forearm
chicho	síko	síko	elbow
pongopongwan	púngwa- púngwan	galáng- galangán	wrist (also pulse)
tanoro	íma	kamáy	hand
dakolap/ rapan kakamay	dakúlap	pálad	palm
palad	pálad	gúhit ng pálad	palm lines
kemkem	dánog	kamaó	fist
kakamay	rámay	dalíff, galamay	finger
koko	kukó	kukó	fingernails
kamangdadakeh	tangán	hinlalakí	thumb
kamanongdo	támudó	hintutúrô	index finger
manghobok a kakamay	akíntengá nga rámay	hinlaláto	middle finger or toe
sigonda	sisíngsíngan	palasíngsíngan	ring finger
kikit	kikít	hinlilíft	last finger

Padang

Leg

pa	lúppo	hítâ	thigh
tod	túmeng	túhod	knee
altek/ bohan tod	lákku	alák-alakán	hock (back of the knee)
asin padang/piged	gúrong	bintî	calf
kokod	sáka	paá	foot
kabebedan/kokod	lípay lípay	bakungbúkong	ankle
toben	múkod	sákong	heel
rapan	dapán	talampákan	sole
kakamay no kokod	rámay ti sáka	dalfrî	toe
koko no kokod	kukú ti saka	kukó	toenails

Kodit

Skin

kodit	kúdil	balát	skin
magroyag, nakabrit	agrúmyag kabrit	gálos, kalmót	scratch
nangasangas	nagásgas	gasgás	scraped
disdisen	kúdkud/ledleden	kuskós	rub
akdoten	kíddel	kurót, kurit	pinch
nangolimachim, nanyibaheng	límitem	pasâ	contusion, bruise

makateh	nagaté1	makatí	itchy
korad, kodkod	gaddíl	galífs	scabies
barot	lítteg	pigsá	boil
nayhahotok	kapúyo/aglapigi	lintóg, paltós	blister
taga	súgat	súgat	wound, cut
minyatek	lemteg	pagâ	swollen
nasosohan	nasínít/ napouran	pásò	burned
nadoplagan	nadelnakan		scald
hathat/koplat	píglat	péklát, pílat	scar
botoh	kamúro/ taramidong	tagiháwat	pimple
tolem	síding	táling	mole
chidan	túkantúkak	kulugó	wart
asi	laság	lamán	flesh
taba	tabá	tabâ	fat
oyat	urát	ugát	vein
raya	dára	dugò	blood

Boboh

boboh	buók
chichiray	kíday
boboh	dutdút
kikimit	kurimátmat
minyín	bigóte
minyín	bárbas
barbas	patílya
yamit	úrmot

Hair

buhók	hair (head)
kílay	eyebrow
balahíbo	hairs (skin)
pílk-matá	eyelash
bigóte	mustache
balbás	beard
patílya	sideburns
bulból	pubic hairs

Matatarek A InaynawanBody Structures

makarang	natáyang	matangkád	tall
mabodis	pándeK	pandák	short
mabaked	nalúkmeg	matabâ	stout, fat
magolang	nakúttong	payát	thin
maganay a inaynawan	nasayáat nga pámmagi	baling- kinítan	slim
marapis	nakottong		

Kaparin No InaynawanBody Functions

soyaab	suyáab	hikáb	yawn
makaycheh	nakatúrog	tulóg	asleep
magorok	urók/agurok	hilfl	snore
tayenep	tagtagáinep	panaginip	dream
mayokay	agrifng	gumising	wake up
somdo	safddeK	sinók	hiccough
komlab	tfg-ab	digháy, dighál	burp
mangalek	singlot	singhót	sniff
makatachi	tumákki	tumáe	bowel movement

Mohtot Do InaynawanBody Discharge/Secretion

mohed	búteg	úhog	mucous
hoho	luwá	lúhà	tears
nanget	líng-et	páwis	sweat
kedde	ánglit	amóy ng katawán, anghít	body odor
peteg	ísbu	íhì	urine
tachi	tákki	táe	bowel
layid	túpra, katay	láway, lurâ	saliva
ota	sárwa	súka	vomit
kasyet/notat	kessét/napigsa	punláy	sperm

Mapaspasamak Do Tawo

mabiyay	nabíag	buháy
madiman	natáy	patáy
magbogbogsot	agbugbúgsot	naghfhingalô

Body Condition

alive
die
dying (on the verge/point of death)

Mapaspasamak Do Mababakes

maginaw	agínaw	naglflihí
mabogi	masikóg	buntis, nagdadalantao
nanday/nálisan	naálisan	ágas, pagkalaglág
magpasikal	agpasíkal	mangáanganák
maymanganak	aganák	manganák
magdamdamo a kapaymanganak	agdadamo, damú nga panaganák	mangánay
ma-iyanak	maiyanák	ipanganák

Condition Of Women

conception
pregnant
miscarriage
will give birth soon, has started labour)
to give birth, to bear a child
to give birth for the first time
to be born

Madidiw No Tawo

masalon-at	nasalún-at	malusóg
mawawa	naímbagán	magalíng
maywawa	agongungar	
maypaypaganay	sumáysayáat	mabúti ang pakiramdám
madidiw na	ti rikna na	
mayyit	napígsa	malakás
masarangsang	nasaránta	masigláng-masiglá
masaranta		

Healthy People

healthy, well
healed, recovered
well, feeling better
strong
very much alive

Malidyat A MadidiwUnhealthy People

maganyit	agsakit	maysakit	sick
maynyin	nasakit	masakit	painful
makapsot/ makapoy	nakapsot/ nakapuy	mahina	weak
magaganyiten		masasaktin	sickly
mahopag/mahah	nabannug	pagod	tired
mapleng/ malibet	maawanan ti puot	mawalan ng malay/himatayin	faint
maynyin so oho	sakit ti ulo	sakit ng ulo	headache
mahohed	maulaw	hilo	dizzy
mamirpir/ mangoyegyeg	agkutimermer/ agtigerger	kaligkig/ mangaligkig	shiver
maybanan	baen	bahin	sneeze
gomogo	uyek	ubó	cough
panateng/ makohat oho	panateng gurigor/ napodot ti olu	sipon lagnat	cold fever
trangkaso/ maychatohang	trangkaso	trangkaso	flu (influenza)
kaynyin barokong	sakit ti barukong	sakit/kirot ng dibdib	chest pain
bomsog	bubussog	kabag	gas pain

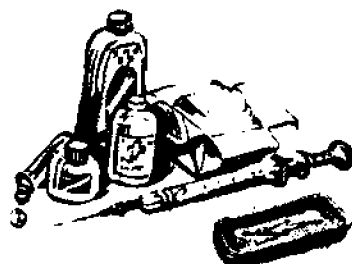

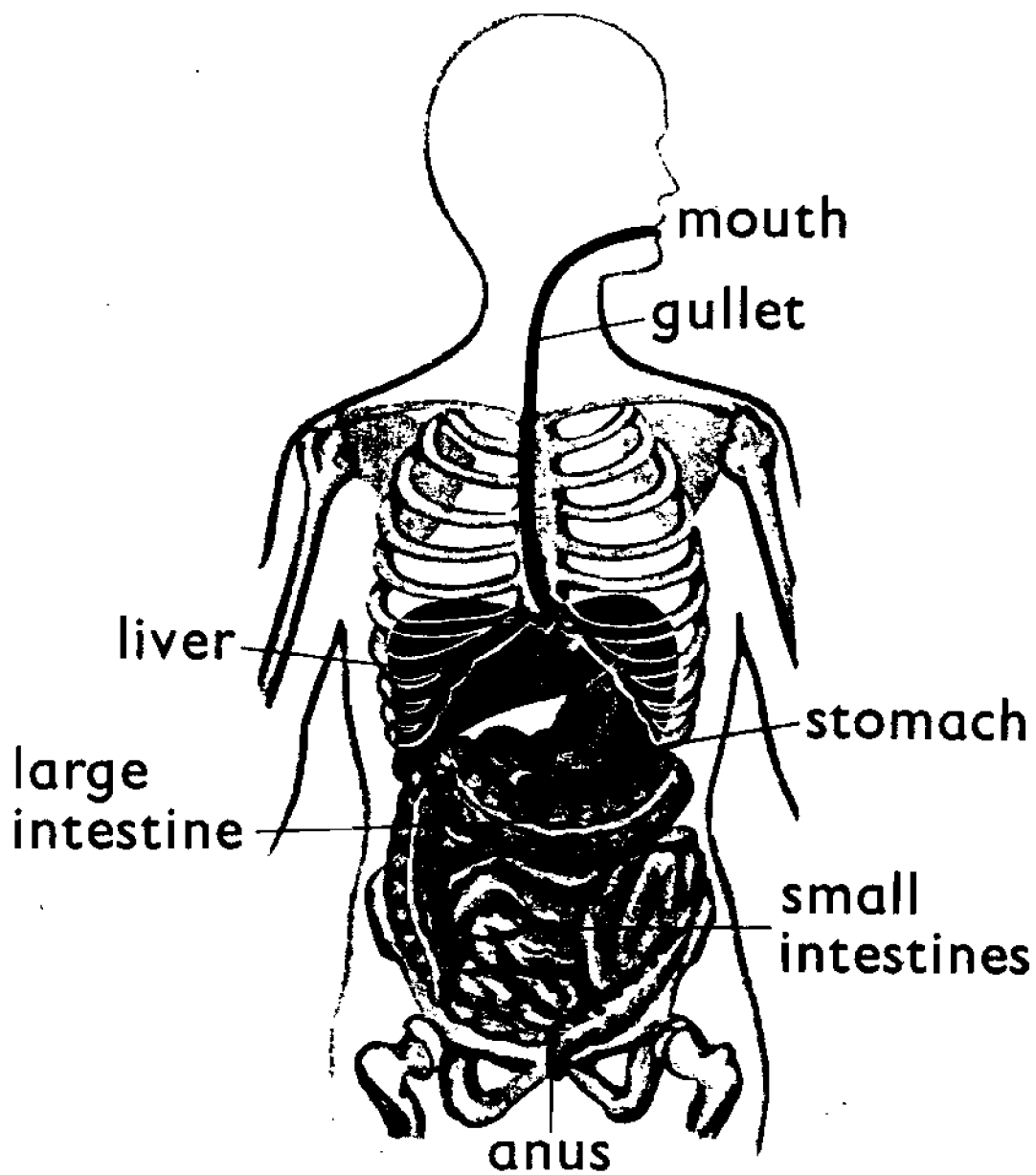
kaynyin bodek	sakit ti tiyán	sakit ng tiyán	stomach ache
magborot, makatachi so ranom	agtákki, agtaki ti danom	pagtataé	diarrhea
magtebbel	agtábbel	pagtitibi	constipation
maynyin katinghan	nasakit ti síket	sakit sa baywáng	waist pain
toleng, bitor	túleng	bingí	deaf
omel	úmél	pipí	dumb
bogagaw	bulág	bulág	blind
bolsék	búlding	pisák	one eyed
piday, pilod	pílay	piláy	lame
bortong	búrtong	bulútong	small pox
somleng, komsiw tomigser	kíssiw	epilépsi	epilepsy
logpi	parállisis	parálisi	paralysis

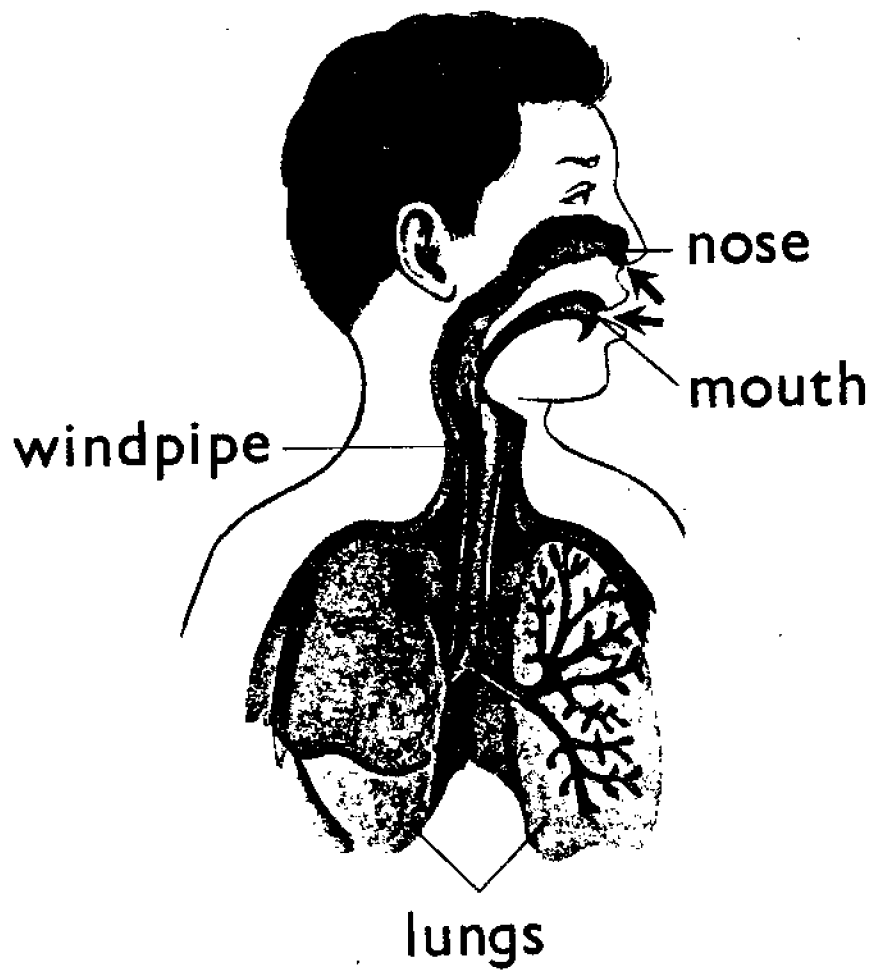
Kapangagas

Treatment of Illness

ágas	ágas	gamót	medicine
agásan	agásan	gumamót	to treat medicine
bedbedan	bánda/ baridbedan	bénda	bandage, dress
magpatodok/ indyiksiyonan	iniksiyón	iniksiyón	shot
aptosan	ilúten	humflot	to set a fracture
isapsapo	isápsapu	ipáhid, pahíran	to rub medicine into skin

KAPAYCHIRIN

KAPAYTOLAS

KAPANGIPAAWAT

KAPAYCHIRIN

1. Chapatak mori maychirin so Tagalog?
 2. Chapatak ko dekey, amna chapatak ko aba atbayen.
 3. Chapatako ko so dekey.
 4. Ango batahen mo do _____ do chirin nyo?
 5. Chapatak mo batabatahen ko?
 6. Maawatam ko aba.
 7. Pirwahan mo pa.
 8. Kadomyan mo pa maychirin.
 9. Maganay ka maychirin so Inglis.
 10. Kosto abaw kapaychirin ko.
1. Ammom ti agtagalog?
 2. Maawatak bassit ngem diak ammo nga isao.
 3. Bassit laeng ti maisaok.
 4. Ania ti _____ iti saoyo.
 5. Maawatam ti ibagbagak?
 6. Diak maawatan.
 7. Ulitemman.
 8. In-innayadem kadi ti agsao.
 9. Naglaingka nga agsao ti English.
 10. Saan nga kusto ti panagsaok.

Ango batahen
mo do 'bago' do
chirin nyo?

Baboy.

1. Marunong ba kayong magsalita ng Tagalog?	1. Do you know how to speak Pilipino?
2. Nauunawaan ko po ng kaunti ngunit hindi ako makapagsalita.	2. I understand a little but I don't know how to speak it.
3. Nakakapagsalita ako ng kaunti.	3. I speak it a little.
4. Ano ang ____ sa inyong salita?	4. How do you say ____ in your language?
5. Nauunawaan mo ba ang aking sinasabi?	5. Do you understand what I am saying?
6. Hindi ko po nauunawaan.	6. I don't understand.
7. Pakiulit mo nga.	7. Please repeat that.
8. Magsalita kayo ng marahan.	8. Speak more slowly.
9. Mahusay kayong magsalita ng Ingles.	9. You speak English well.
10. Hindi maayos ang aking pagsasalita.	10. My speech is not grammatical.

maychirin	agsaó	magsalitâ	talk
magsasarita	agtungtúng	makipág-úsap	converse
ilawlawag	salaysayen	pag-usápan	discuss
ibahey	ibagá	sabíhin, magsábi	tell
tawagan	ayabán	tumáwag	call
bilinen	bilínen	mag-útos	command
ibahebahey	iwaragáwag	ipaháyag, ipabatíd, ipaalan	announce
pirwahan	ipakáamo	ulítin	repeat
isaop	isúno	makipag-usap para sa/kay + common noun or person's name	speak in place of, substitute
sistigo	ikalúya sistegoan	ipagtanggól	to defend/ speak for a person
lipotan	lipútan	magkánuló	betray
paydabdab	pagúngtan	magmurá, muráhin	scold
arasaas	arasaás	bumulóng	whisper
maganay a maychirin	nalaíng nga agsaó	matatás, magsalitâ	fluent

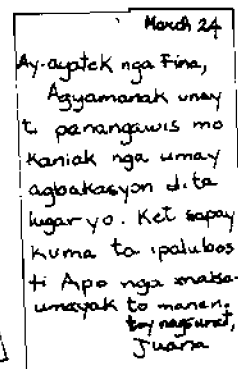
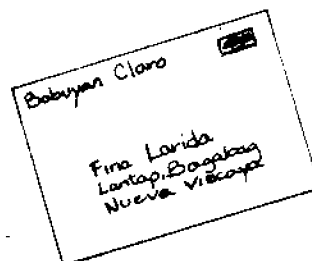

iyahes	saludsúden/ damágen	magtanóng	ask
akdawen	dawáten	makiúsap	request
mangdaw so pamalobos	dumáwat ti palúbos	pahintúlot	request permission
atbay	súngbat	sagót	answer
ikeddeng itoding	ikeddeng	magpasiyá	decide
makey/ sitotolok	umanámong mayat	umáyon	agree
palobos	palúbos	permiso kakahintulutan	permit
makey aba/ maskeh	agmádi, madi	tumanggi, tanggihan	refuse
magyaman	agyáman	magpasalamat	thank
inolay mo na	awán aniamánna	waláng anumán	you're welcome, it's nothing
inanawo	isúro	magtúro	teach
pakdaaran/ pakatongan	ballaágan	balaan, bantaan	warn
pangarigan/ pagnakman	pagwadán/ kaspangarigan	halimbáwa	example
magpodno	agpúdno	magsábi ng totoó	tell the truth
bayataw	úlbod	magsinungaling, magyabáng	lie
pagatosen	pabasólen	magparátang, mag-akusá	accuse
ibayataw/ ilibak	ilibák	magtatwá, itatwá	deny
mawedwed/ maskeskeh	reklámo	magreklámo, magsumbóng, dumaíng	complain

pinakbokbod	pasáwen, padakkelen	palakihín/ palabásin	exaggerate
sisyabaken	lukuén, angawén	magbirò/ manlóko	tease, joke
oyawen/ mangrorod	láis/uyáw rorudin	manlibák/ manuyâ	jeer
pachimadekeyan	tagibasiten	mangutyâ/manuyâ	ridicule
mangabay	panangidadanés/ lunód	sumpáin	curse
maparahet a chirin di Apo Dyos	agpárbo, agpadákes tí sao ken Apo Dios	lapastangánin	blaspheme
maalas a parinen	naalás	bastós/magas- pang ang ugalf	vulgar
magolimek	agulfmek	manahímik	be quiet
manyido/ matagari/ maringgor	nakilo/ naariwáwa/ naringor	íngay	noise- general
maliyak a chirichirin	naláaw/ napigsa nga sasao	malakás	loud speech
ngey	púkkaw	humiyáw, sumigáw	shout
mangagay	íkkis	tumilí	scream
mangriribok	guló	magkaguló/ mag-ingay	commotion
omel	agbidádal/ umel	mautál/ magpautál-útal	stammer
sagawisiw	sagawísiw	sípol	whistle
sitsitan	paswít/ sítsit	sutsót, pasuwít	hissing sound calling one's attention
magsoltip/ sirbato	agpaswít	pumíto	to blow a whistle
mapaarayat	agpaaráyat	magpagibík	to call for help

KAPAYTOLAS

1. Bohoden ko paw bolpin mo so dekey?
2. Magpaw'it ako so tolas di anang ko.
3. Machita ko papil, silyo, kan sobri.
4. Itolas mo dyaw ngaran mo.
5. Iboson mo tolas koaya.
6. Ilako mo dyaken no dadwa silyo a asapoho kan dadima kasintabos kan asa silyo a anem apoho kasintabos.
7. Dino yanan panawagan dodya?
1. Bulodekman ti penmo iti apagbiit.
2. Agsuratakto ken ni Nanang.
3. Masapulko iti papel, selyo ken sobre.
4. Isuratmo ditoy ti naganmo.
5. Pakibusonmo daytoy suratko.
6. Ilakom kaniak ti dua nga selyo nga sagkikinse ken maysa nga sag-sesentabos.
7. Ayan ti pagtelegramaan ditoy?

1. Pahiram nga po ng 'ballpen' ninyo sandali.	1. May I borrow your pen for a moment?
2. Magpapadala ako ng sulat sa nanay ko.	2. I will send a letter to my mother.
3. Kailangan ko ng papel, selyo, at sobre.	3. I need paper, stamps and an envelope.
4. Lumagda kayo rito.	4. Sign your name here.
5. Dalhin ninyo ang sulat na ito sa koreo.	5. Take this letter to the post office.
6. Pagbilhan mo ako ng dalawang selyong tig-kikinse at isang selyong tig-sisisenta.	6. Sell me two 15 centavo stamps and one 60 centavo stamp.
7. Saan kami maaaring magpadala ng telegrama?	7. Where can we send a telegram?

KAPANGIPAAWAT

1. Adngeyen mo manma.
2. Adngeyen mo a maganay.
3. Atbayen mo iyahes.
4. Kalyaken mo magbasa.
5. Kadomyan mo magbasa.
6. Pirwahan mo a adalen.
7. Iyahes ko dimo ki atbayen mo.
8. Maytenek kamo.
9. Maydisna kamo.
10. Payteneken mo tanoro mo an chapatak mo atbayen na.
11. Kalyaken mo maychirin ta madngey namen aba.
12. Maganay
13. Kusto dana.
14. Kusto aba.
1. Denggenyo nga umuna.
2. Denggenyo nga nalaing.
3. Sungbatanyo ti saludsud.
4. Pigmaanyo ti agbasa.
5. Dayta matayo ti pagbasayo.
6. Adalenyonto manen.
7. Agsaludsodak ket sungbatanyo.
8. Tumakder kayo.
9. Agtugaw kayo.
10. Itayagyo ti imayo no ammoyo ti sungbatna.
11. Pigmaam ti agsao. Saan daka nga mangngeg.
12. Nasayaat.
13. Kusto dayta.
14. Saan nga kusto.

1. Makinig muna kayo.	1. Listen first.
2. Makinig kayong mabuti.	2. Listen carefully.
3. Sagutin (ninyo) ang tanong.	3. Answer the question.
4. Basahin (ninyo) ng malakas.	4. Read aloud.
5. Basahin (ninyo) ng mahina.	5. Read silently.
6. Pag-aralan ninyo itong muli.	6. Study it again.
7. Magtatanong ako, sagutin ninyo.	7. I'll ask a question, you answer.
8. Tumayo ka.	8. Stand up.
9. Maupo ka.	9. Sit down.
10. Itaas ninyo ang inyong kamay kung alam ninyo ang sagot.	10. Raise your hand if you know the answer.
11. Lakasan mo. Hindi namin marinig.	11. Speak louder. We can't hear you.
12. Magaling.	12. Good.
13. Tama.	13. Right.
14. Mali.	14. Wrong.

Mangnanawo

Teaching

inanawo	isur-suru, panursúru	pagtutúro	teaching
mangnanawo	agisúro	magtúro	to teach
machinanawo	agsursúro	matúto	to learn
magadal	agdal	mag-áral	to study
liksyon	liksiyón	liksiyón, aralín	lesson
magbasa	agbása	bumása	to read
maytolas	agsúrat	sumúlat	to write
mamidang	agbílag	bumflang	to count
letra	létra	létra, títik	letter
papel	papíl	papél	paper
lapis	lápis	lápis	pencil
libro	libro	libró, aklát	book
pisara	pisára	pisára	blackboard
tisa	tisa	tisà	chalk
pononas	burador/ pupunás	pamburá	eraser

KAKAN

MAKAKAN

KAKAN

1. Mapteng ako as mawaw ako pa.	1. Mabisinak ken maka-inumak.
2. Koman ta na.	2. Mangan tayon.
3. Koman ka a maganay. Masnek kaba.	3. Manganka a nalaing. Dika agbabain.
4. Maganay ichan ta kan midyo mamchit.	4. Naimas ti sinda tayo ken medyo nagasang.
5. Manghap ka pa.	5. Mangalaka pay.
6. Kosto dana ta nabsoy ako na.	6. Kuston. Nabsugakon.
7. Minom ako pa so dekey.	7. Makiinumak man bassit.

1. Ako ay nagugutom at nauuhaw.	1. I am hungry and thirsty.
2. Kumain na tayo.	2. Let's eat now.
3. Kumain kayong mabuti; huwag kayong mahihiya.	3. Eat well, don't be shy.
4. Masarap at maanghang-anhang ang pagkaing ito.	4. It's delicious and a little peppery.
5. Kumuha pa kayo.	5. Take some more.
6. Ayaw ko na, busog na ako.	6. I can't, I'm full.
7. Pahingi nga po ng inumin.	7. Give me a drink of water, please.

MAKAKAN

inapoy
ichan

innapuy
sida

kanin
ulam

cooked rice
viand

Rakarakanen

abokado
palya
sobwal no bayog
otot
ano
balatong
ripolyo
mayis
bahosa
saloyot

abocado
paria
rabong
sabunganay
utong
balatong
repolyo
mais
tarong
saluyot
gisantes

abokado
ampalaya
labong
puso ng saging
sitao, sitaw
monggo, balatong
repolyo
mais
talong
okra
sitsaro
petsay
siling pula
upo
kalabasa
kamoteng-baging
kamatis

avocado
ampalaya
bamboo shoots
banana blossom
beans--long
beans--mongo
cabbage
corn
eggplant
okra
peas
pechay
red pepper
squash--white
squash--yellow
sweet potato
tomato

pichay
sili
tabayay
kalabasa
wakay
kamatis
dokay
obi
sodi
kahoy

petsay
sili
tabungaw
karabasa
kamoti
kamatis
lokto
obi
aba
kahoy

gabi
kahoy/
kamoteng-kahoy

yam (purple)
tuber
cassava

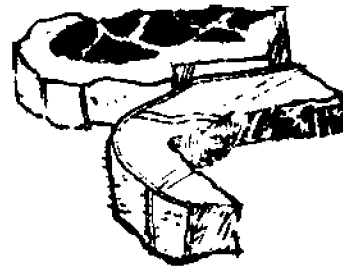
birabira

Asi No Kayo

kabogaw	kaboraw		lemon
binyebeh	saba	saging	banana
nyoy	niog	niyog	coconut
kalod	naganus a niog	buko, mura	coconut--young
bayawas	bayabas	bayabas	guava
kalamansi	kalamansi	kalamansi	kalamansi
anangka	anangka	nangka	jackfruit
mangga	mangga	mangga	mango
kahil	sangkis	dalanghita	orange
kabano	papaya	papaya	papaya
kapiya	pinya	pinya	pineapple
dokban	lukban	suha	pomelo
kayonito	kaimito	kaimito, kaymito	star-apple
kotay	tangerine		

Karni

karni no baka	karne ti baka	karneng baka	beef
karni no manok	karne ti manok	karneng manok	chicken
karni no pato	pato	karneng pato	duck
karni no bago	karne ti baboy	karneng baboy	pork
kayang	rasa	alimasag	crab
palag	pindang	daing	dried fish
among	ikan/lames	isda	fish

Inomen

kapi
cha
gatas

kapi
itsa
gatas

kape
tsa, tsaa
gatas

coffee
tea
milk

Rikado

anaha
asin
asokar
bawang
bitsin
bolyas
paminta
soka
tawyo

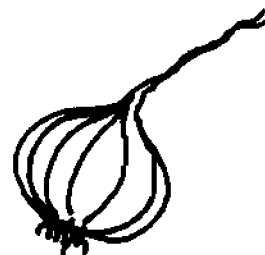
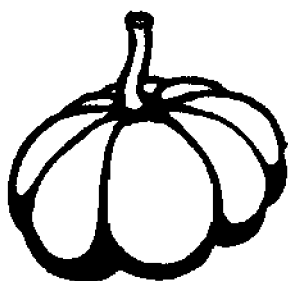
laya
asin
asukar
bawang
bitsin
lasona
paminta
suka
toyo
patis

luya
asin
asukal
bawang
bitsin
sibuyas
pamintá
suká
toyó
patis

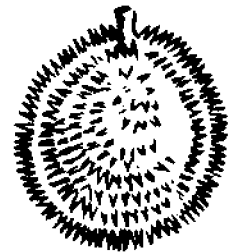
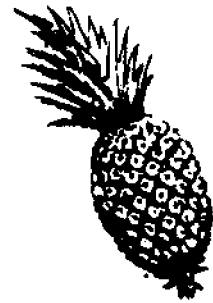
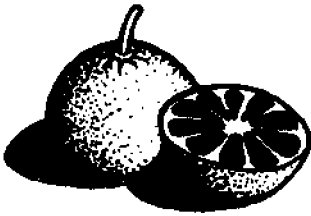
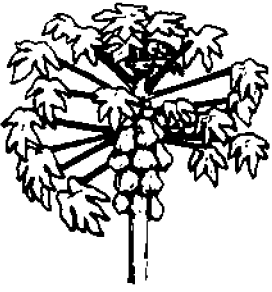
ginger
salt
sugar
garlic
vetsin
onion
pepper
vinegar
soy
fish sauce

Itolas mo ngaranaya.

Itolas mo ngaranaya.

KAPANGGATANG

ILAKLAKO

PILAK

KAPANGGATANG

1. Papira asa kayarda do dawri?
2. Mangina. Maparin abawri a aksayan mo?
3. Maydamnay danaw nawri.
4. Papiraw chakey mo?
5. Nayonan mo so dekey.
6. Maparin an dadima kapisos?
7. Ngay. Papira kayardaw chakey mo?
8. Akang, chakey mo abawri manadiw so basket?
9. Sino namarin?
10. Pinarin ko. Pinarin ko do tanoro ko.
11. Sino nachinanawan mo so basket?
12. Si anang ko nachinanawan ko.
1. Mano ti sangayerda kadaytoy?
2. Nagngina daytan! Dila mabalin nga kissayam?
3. Nalaka daytan.
4. Mano ti kayatmo aya?
5. Nayonam pay bassit.
6. Mabalin iti lima a pisos?
7. Sige, mano nga yarda ti kayatmo?
8. Ading, Manang, gumatangka iti basket.
9. Asino ti nagaramid?
10. Inaramidko. Inaramid ti ima.
11. Sadino ti nagadalam nga nagaramid ti basket?
12. Ni Nanang. Isu ti nangisuro kaniak.

1. Magkano ang isang yarda ng telang ito.	1. How much is a yard of this cloth?
2. Ang mahal naman. Maaari bang tumawad?	2. That's expensive. Can't you give a discount?
3. Napakamura na ito.	3. It's very inexpensive as it is.
4. Magkano ang gusto mo?	4. How much would you want to pay for it?
5. Dagdagan mo pa ng kaunti.	5. Offer a bit more.
6. Ibibigay mo ba ng limang piso?	6. Can you give it for ₱5.00?
7. Sige. Ilang yarda ang kukunin mo.	7. How many yards do you want?
8. Ale, gusto ba ninyong bumili ng basket?	8. Ma'am, would you like to buy a basket?
9. Sino ang gumawa niyan.	9. Who made it?
10. Ako po. Gawa po ito sa kamay.	10. I made it myself. It's handmade.
11. Saan ka natutong gumawa ng basket?	11. Where did you learn how to make baskets?
12. Tinuruan po ako ng nanay ko.	12. My mother taught me.

ILAKLAKO

ilaklako	kumersyo
gomatang	gátang
manggatang	aggátang
maglako	agláko
maysinlako	panaglínaku
kwarta	kuwárta
piso	píso
sentábos	sentimós
chindaan	merkádo, tiendáan
oltimo a prisyo	último nga présyo
tawar	táwar
prisyo	présyo
mangina	nangína
maydamnay/masonong	nalaká/nanam-ay
otang	útang
bayad	báyad
ganansya	ganánsya
diposito	depósito
baybayadan a yanan/ábang	ábang/abangan
manakaw	agtákaw
magsíkap	agkúpit/agsikap
bayyataw a kapamarin	palsipikádo a panagaramid

COMMERCE

pangangalakal	commerce
bumilí	buy
mamilí	shop
magbilí	sell
pakikipagkálakalán	trade
péra	money
píso	peso
séntimó	centavo
paléngke	market
tapát na	fixed price
táwad	bargain
présyo	price
mahál	expensive
múra	cheap
útang	debt
báyad, kabayarán	payment
túbò	interest, profit
depósito, páunang-báyad	deposit
úpa	rent
magnákaw	to steal
mangúpit	pilfer
palsipikádo, huwád	counterfeit

PILAK

asapoho a sintabos
da dwapoho a sintabos
dadimapoho a sintabos
asa kapisos
asa kapisos kan da dwapoho a
sintabos
asa kapisos kan salapi
dadima kapisos

dies
beinte
singkuenta
pisos
uno bainte
uno singkuenta
singko pesos, lima a pisos

MONEY

diyes/diyes sentimos	P .10
bente/bente sentimos	P .20
singkwenta/singkwenta sentimos	P .50
piso	P 1.00
uno beinte	P 1.20
uno singkwenta	P 1.50
limang piso	P 5.00

KAPAMTANG

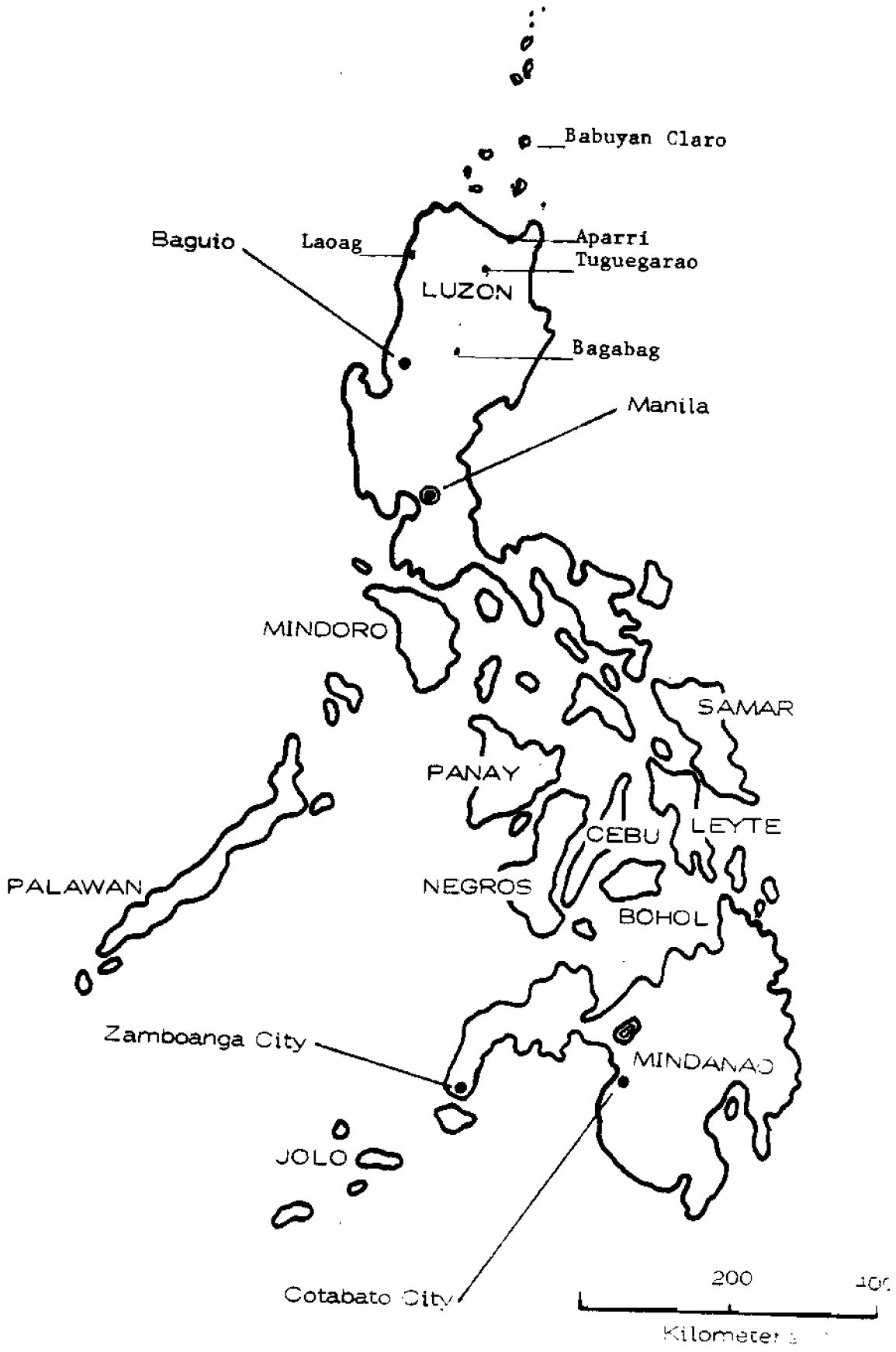
LONGWAN

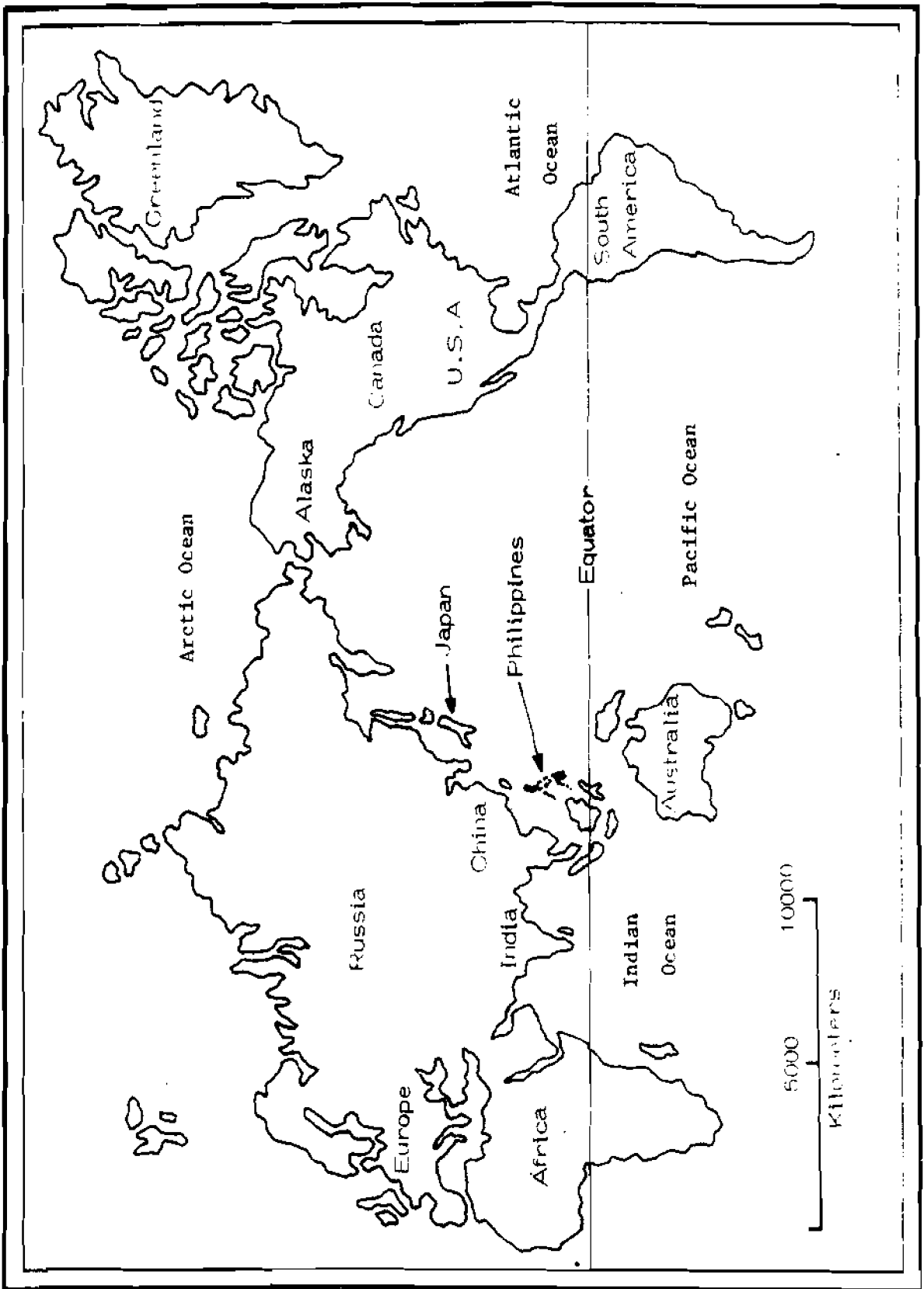
KAPANGYAHEYAHES

KAPAMTANG

1. Apong, yaken danaw mayrara so nawri.
2. Inolay mo nawri ta ari dana mayrara.
3. Bidinen mo nyaya ta rara ko.
4. Papira tabo panadi ko?
5. Mangina. Itoroh ko dimo so apat a kapisos.
6. May kawri do Ilocos?
7. On, ango pagloganan ko may do dwadaw?
8. Nawri a logan pagloganan mo.
9. Onotan mo yaken.
10. Dino sakayan ko a mangay do Santa Maria?
11. Dwadaw, ki maganaganay a magtraysikel ka na.
12. Mango kahay a kayan mo do Baguio?
13. Makalo a wawaho a kaoras.
14. Maybahon ta abawri?
15. Dino agchinan mo?
16. Somakay kamori, maraan kan ikit?
17. Somakay kamo na. Rara ko na karga nyo do hapot no dyip.
18. Papiraw pagpliti ko kan no karga ko?
19. Do chinda agchinan ko.
1. Siakon ti mangkarga dayta kargam, Apo.
2. Bay-amon, addan ti mangkarga.
3. Ibatim ta maysa ta awitek.
4. Mano amin ti pagbayadko?
5. Napalalo unay daytan. Ikkanka laeng iti uppat nga pisos.
6. Mapanka idia y Ilocos?
7. Wen, ania ti pagluganak nga mapan idia y.
8. Dayta nga lugan ti pagluganam.
9. Surotennak.
10. Ayan ti pagluganan nga mapan idia y Santa Maria?
11. Idia y, ngem nasaysayaat no agtraysikelka.
12. Kasano ti kabayagna iti panagbiahe nga mapan idia y Baguio?
13. Dandani walo nga oras.
14. Agbalon tayo?
15. Sadino ti pagdissaagam?
16. Pagdissaagan? Aglugan kayo, tata/nana?
17. Aglugan kayon. Ikargak ti kargayo dita rabaw ti jeep.
18. Mano ti pletek kuntudo daytoy kargak?
19. Dita merkado ti pagdissaagak.

1. Mama, ako na ang magdadala.	1. Sir, I will carry. O.K.
2. Huwag na, may magdadala na.	2. Nevermind, someone is doing it already.
3. Iwan mo ang isang iyan at ako na ang magdadala.	3. Leave that one; I will carry it.
4. Magkano ang sisingilin mo sa lahat ng ito?	4. How much will you charge for all this?
5. Ang mahal naman! Apat na piso na lang.	5. That's too much. I will give four pesos only.
6. Pupunta ba kayo sa Ilocos?	6. Are you going to Ilocos?
7. Oo, ano ang aking sasakyan papunta roon.	7. Yes, what do I take to get there?
8. Sumakay kayo sa bus na iyon.	8. You take that bus.
9. Sumunod kayo sa akin.	9. Follow me.
10. Saan ang sakayan patungo sa Santa Maria.	10. Where do I get the jeep to Santa Maria?
11. Sa dako roon, pero mabuti pa ay sumakay kayo sa traysikel.	11. Over there, but it's better to take a tricycle.
12. Gaano katagal ang biyahe papunta sa Baguio?	12. How long is the trip to Baguio?
13. Humigit-kumulang sa walong oras.	13. Eight hours, more or less.
14. Kailangan bang magdala tayo ng makakain sa daan?	14. Should we take something to eat on the way?
15. Saan kayo bababa?	15. Where will you get off?
16. Sasama ba kayo, mama/ ale?	16. Are you coming, uncle/auntie?
17. Sakay na. Ilalagay ko ang kargada ninyo sa ibabaw ng dyip.	17. Get on. I will put your cargo on top of the jeep.
18. Magkano ang aking pasahe pati kargada ko?	18. How much is the fare for myself and the cargo?
19. Bababa ako sa palengke.	19. I'll get off at the market.

LONGWAN

1. Lintegen mo dwadaw.
2. Magpakawanan ka do naydyidwan no rarahan.
3. Magpakaholi ka an tayoka danaw rangtay.
4. Dino yanan da, amang kan anang mo?
5. Si amang myan do tohos as si anang myan do ibaba.
6. No bahay do dichod no chimban ki bahay ni mara-an ko.
7. Komayat/Somonget kamo dwadaw.
8. Gomchin/Mosok kamo dya.
9. Magsardeng kamo do naydyidwan rarahan.
10. Gomchin ako na dodya.
1. Agderetsoka laeng dita.
2. Agpakanawanka dita nagsulian ti kalsada.
3. Agpakanigidka kalpasan ti rangtay.
4. Ayan ni Tatangmo ken ni Nanangmo?
5. Adda ni Tatang idiaiy ngato, ngem ni Nanang ket adda dita baba.
6. Ti balay iti likudan ti simbaan ket balay ni uliteg.
7. Sumang-at kayo idiaiy.
8. Sumalog kayo dito.
9. Agsardeng kayo dita nagsulian ti kalsada.
10. Agdissaagak ditoyen.

1. Lumakad kayo ng tuloy-tuloy.	1. Go straight ahead.
2. Kumanan kayo sa kanto.	2. Turn right at the corner.
3. Kumaliwa kayo pagkalampas ng tulay.	3. Turn left after the bridge.
4. Nasaan ang tatay at nanay mo?	4. Where is your father and mother?
5. Ang tatay ay nasa itaas, ang nanay po naman ay nasa ibaba.	5. He is upstairs but mother is downstairs.
6. Ang bahay na nasa likod ng simbahan ay sa aking tiyo.	6. The house behind the church is my uncle's.
7. Umakyat kayo.	7. Climb up there.
8. Bumaba kayo.	8. Come down here.
9. Huminto sa kanto.	9. Stop at the corner.
10. Bababa na ako rito.	10. I will get off here.

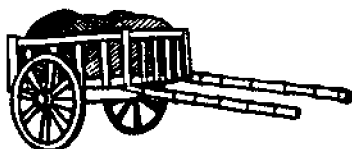
LongwanDirection

daya	dáya	silángan	east
laod	láud	kanlúran	west
ammyanan/songet	amiánan	hilágà	north
abagatan/itaw	abagátan	tímog	south
maypabodis	agpababá	pababâ	downward
maypatohos	agpangáto	pataás	upward
atto/totok	súrung, rabaw	salúnga	upstream, uphill
ahbo	babá	palusóng, pababâ	downhill
kaholi	kanigíd	kaliwâ	left
kawanan	kanawán	kánan	right
derecho/ malinteg	derecho	deretso	straight ahead

Sakayan, PaglogananTraffic

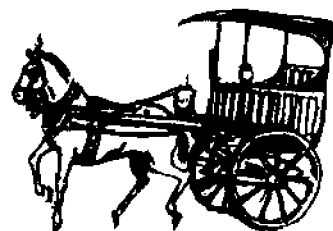
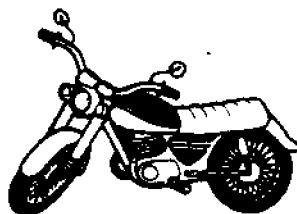
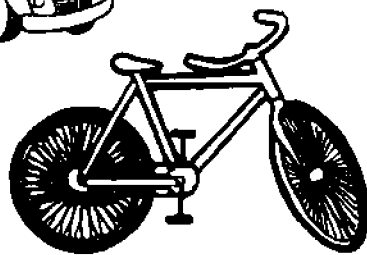
aroywan	súli	kánto	corner (street)
payis	ígid	tabí	side
mangay	mapán	lákad, tuloy	go
magsardeng/ omhes	agsárdeng	tígil, hintó/pára	stop
maypasicho	aglígko	lumikó	to turn
kargaan	agkárga	magsakáy/ magkargá	loading
mangidisa-ag/ magdiskarga/ mapagchin	aggidísáag, mangyolog	magdiskargá/ magbabâ	unloading
maychagchichin/ parada	agparáda	pumaráda/ magparáda	to park
yanan a pay- chagchigchin pagparadaan	paradáan	páradahán	parking area
magsoltip/ magpitáda	agbuséna	bumusína	to blow the horn
soltip/pitáda magbosina	busína	busína	horn (motor)
kabawa	kaadayó	distánsiyá/ láyò	distance

Sakayan do tana

Transportation on land

logan	paglugánan	sasakyán, behikuló	vehicle
karison	karitón	karitón	push cart/ cart drawn by a carabao or cow
karison/patoki	patukí	parágos	sledge
iroplano	eropláno	eropláno	airplane
somakay	agsakáy	sumakáy	get in
gomchin	dumság	ibís, babâ, lapág	get off
gasolina	gasolína	gasolína	gas
asiti	langís	langís	oil
rarahan/ ayaman	dálan	daán	road/ trail/path
kalsáda	kalsáda	kálye, daán	street
naychorosan/ nagkrosan, naybayatan rarahan	krosing	krósing, pi- nágkurusán, sang'andaán	intersection
pamtangan/ rangtay	rángtay	tuláy	bridge
pliti	pasáhe, pléte	úpa	fare

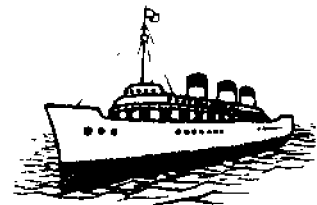
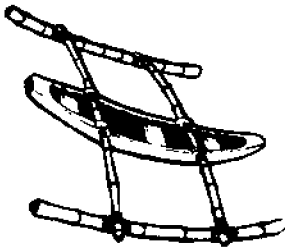

Sakayan do taw

Transportation on Sea

gapor	barkó/bapor	bapor/bárko	ship
kanayan/taw	báybay	dagat	ocean
lampitaw/abang	bángka	bangká	boat, canoe
mawdyi no gapor	likudán ti bapor	pópa/ang hulf (hulihán, likurán) ng bapor	stern
pondo	ángkla	ángkla	anchor
kakawod	gáud	gáod/panggaod	oar
mangawod	aggáud	gumáod	row
pantalan	piyér	piyér/pantalán, daúngan	dock

KAPANGYAHEYAHES

1. Dino panadiw ko so pagiwarnak?
 2. Dino yanan mangapya so rilo dodya?
 3. Dino yanan dintista dodya?
 4. Dino panghapan so tikit an lomogan ka do iroplano?
 5. Inanawo mo pa no rarahan a mangay do chinda.
 6. Dino yanan maganay a panadiwan so kanen?
 7. Mabawa pawri do Trinidad?
1. Ayan ti paggatangan iti pagiwarnak?
 2. Ayan ti agtartarimaan ti relo ditoy?
 3. Ayan ti dentista?
 4. Ayan ti pangalaan ti ticket nga aglugaan ti eroplano?
 5. Ayan ti dalan nga mapan idiaay merkado.
 6. Ayan ti nasayaat nga restaurant?
 7. Adayo pay ti Trinidad?

1. Saan ako makakabili ng pahayagan?	1. Where can I buy a newspaper?
2. Saan maaaring magpakumpuni ng relo?	2. Where can I get a watch repaired?
3. Saan mayroon dentista?	3. Where is a dentist?
4. Saan makakabili ng tiket sa eroplano?	4. Where is the airplane ticket office?
5. Saan ang papuntang palengke?	5. Show me the way to the market.
6. Saan mayroon mabuting 'restaurant'?	6. Where is a good restaurant?
7. Mas malayo pa ba sa Trinidad?	7. Is it much further to Trinidad?

BINYAY

INSIKTOS

BINYAY**ANIMALS**Bolaw a BinyayWild Animals

bolaw a bago	alíngo a baboy	báboy damó	wild pig
bolaw a posak	músang	músang	wild cat
sangyo	utut, marabutít	bulflit	small baby mouse
apok/karam	báo	dagâ	big mouse, rat
songgo	bákes, súnggo	matsíng, unggóy, tsónggo	monkey

NayiposReptiles

getget	alutít	butikí	small lizard
boday	béklat	sawá	python
marem	úleg	áhas	snake
dita	gíta	kamandág	venom
palapal	kóbra	kóbra	cobra
syah	bányas	bangkaláng	small alligator

AmongFishes

among	lamés, ikan	isdâ	fish
isis	síksik	kaliskís	scales
pali	pígar	palikpik	fin
tohang	sift	tiník	bone
ipon/tahabag	lágdaw, pasayan	hípon	shrimp
tona	ígat	ígat	eel--river
aymang	ígat		eel--sea

ManomanokBirds

manomanok	bíllit	íbon	bird
totoktok	síppit	tukâ	beak
panyid	payák	pakpák	wing
binahayan	úmok/baki	púgad	nest
kak	uwák	uwák	crow
kangkang	kali	láwin	hawk
tagalit	saláksak	piskadór	kingfisher
polpolnyit	kurarápnit	kabág	bat
panyichi	panpaníki/ paniki	paníki	big bat
bolilising	lóro	lóro	parrot
billit toleng	máya	máya	rice bird
pahaw	págaw	batu-bató	wild pigeon
kalpati	kalapáti	kalapáti	dove

AgatolCrabs

tatos	tatos	coconut crab
taynyi	dakumo	
kayang	kagang	
kottat		spotted crab
korarangat	kurarangat	
katwa		
kalamaysay		
karamakam		
kippi		
romarayit		
omang	omang	hermit crab
talisin		
tayokoy	tarokoy	

Amo a BinyayDomestic Animals

chito	áso	áso	dog
tway	úken	tútà	puppy
posak	púsa	púsà	cat
bago	báboy	báboy	pig
nanak	búrias	bífk	piglet
korang	takóng	inahíng báboy	mother pig
nowang	nuáng	kalabáw	carabao
baka	báka	bàka	cow
orbon a baka	úrbon nga báka	gýua	baby cow, calf
kalding	kálding	kambíng	goat
kabalyo	kabályo	kabáyo	horse
manok	manók	manók	chicken
bomalasang	dumalága	dumalága	pullet
opa/pangganakan	pamusián	inahín	hen
sabongan	kawítan	tátyaw	cockerel
manador	manadór	tándang, pálong	rooster, cock, comb
pyek	piek	sísiw	chick
pato	páto	bíbi, bíbe, ítik, páto	duck
itik	píyyek nga itek	sísiw ng páto ítik	duckling
ganso	gánso	gansá	goose
koniho	kuného	kuného, dagâ (loc)	rabbit

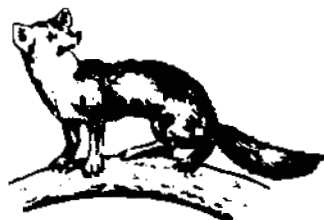
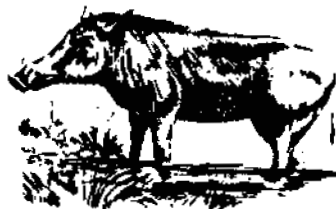
INSIKTOS

kabaga	dúdon
dodon	dúdon
dipwan	gayáman
apdyi	igges
ohed	íggas
boos	abúus
balatobot a mabaheng	kutón nga nangísit
balakabak	símot-símot
hawa a rakoh	dákkel nga lawá-lawá
hawa a dekey	bassit nga lawá-lawá
bahay no hawa	baláy ti lawá-lawá
koto	kúto
bigaw	úlmog, ampas
nakapsa a koto	kámay
bigaw	ulmog
disa	lisa
anay	ánay
goyong	ngilaw
anggagama	mangagama
alimatek	alínta
dadapoyan	sinan kuli- bangbang
bokbok	búkbuk
ipes/katatapi	ípes
tamoneng	lamók
kolibanga	kulibáangbang
yokan	alimbubúyog
koryat	kuryat
doyon	simot-simot
karirway	kulalanti
timel	timel

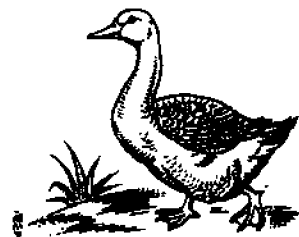
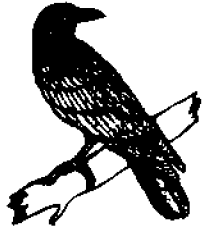
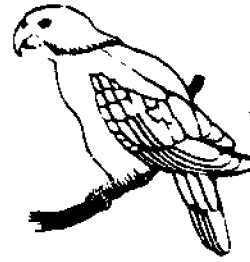
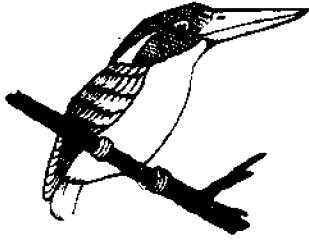
INSECTS

típaklong	grasshopper
bálang	locust
alupíhan, aluhípan	centipede
higad	caterpillar
úod, uud	worm
hantik	large, red stinging ant
langgám	black ant
gamu-gamo	flying ant
gagambá	spider (large)
anlalálà, laláwà	spider (small)
báhay ng laláwà, sápot	spider's web
kúto	body/head louse
garapáta	tick
kuyumád	young hair louse
hanip	chicken flea
lisá	louse's egg
ánay	termite
langaw	fly
alakdán	scorpion
lintá	leech
gamu-gamu	moth
bukbok	woodborer
ípis	cockroach
lamók	mosquito
paruparó	butterfly
bubúyog	bee
kuliglig	cricket
tutubi	dragonfly
alítaptap	firefly
pulgás	flea

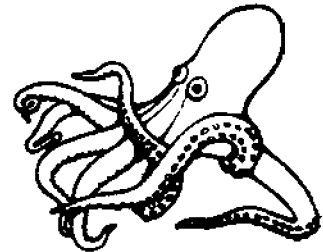
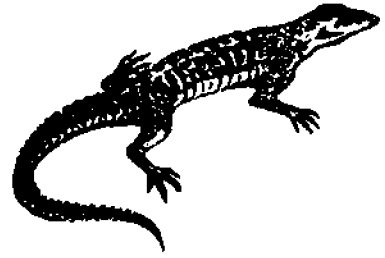
Itolas mo ngaranaya.

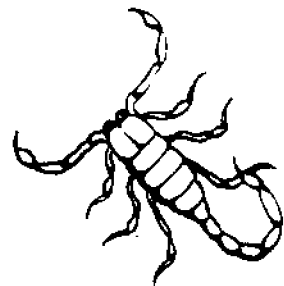
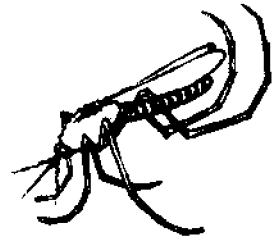
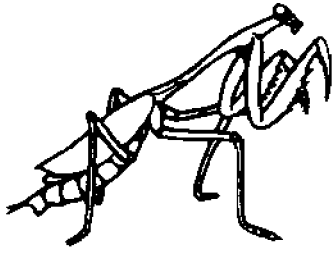
Itolas mo ngaranaya.

Itolas mo ngaranaya.

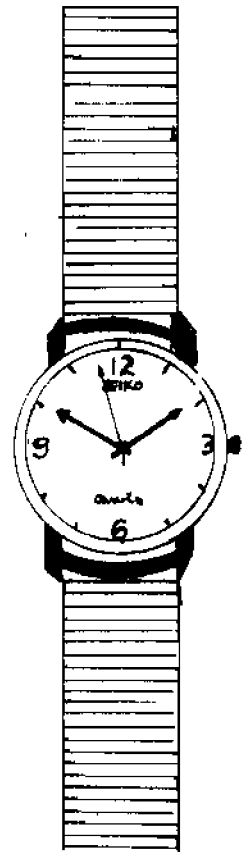
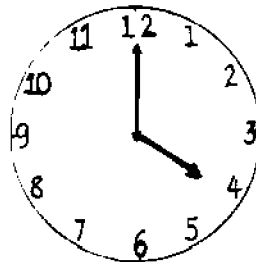
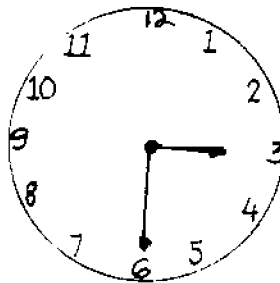
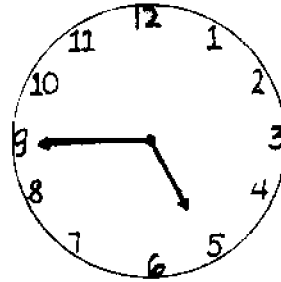
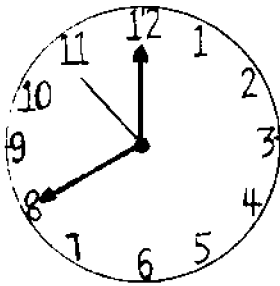
Itolas mo ngaranaya.

KAPAYKAWAN

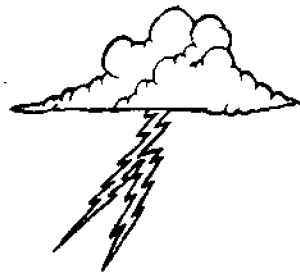
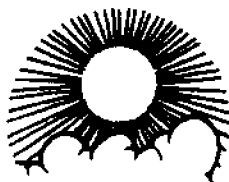
MARAW KAN MAHEP

KAPANGORAS

KAPAYKAWAN

1. Maganay dana ta apabaw chimoy.
 2. Makohat ta rayon dana.
 3. Mahanebneb.
 4. Masalawsaw ta myan bagyo do Cagayan.
 5. Mahotaw rarahan ta amyan.
 6. Nachimoy so mayit kakoyab.
 7. Nangyokay dyaken adey kahep.
 8. Makohat dodya amna mahanebneb do Baguio.
1. Nasayaat ta saanen nga agtutudo.
 2. Nakapudpudot ta kalgaw ngamin.
 3. Naglamiis.
 4. Naka-angangin ta adda ngamin bagyo idiy Cagayan.
 5. Nakapitpitak ti kalsada ita nga panagtutudo.
 6. Nagtudo ti napigsa idi kalman.
 7. Nakariingak gapu iti gurruod idi rabii.
 8. Napudot ditoy ngem nalamiis idiy Baguio.

1. Mabuti at hindi na umuulan.	1. It's good that it's no longer raining.
2. Napakainit dahil tag-init na ngayon.	2. It is very hot because it's dry season.
3. Maginaw.	3. It is cold.
4. Mahangin dahil may bagyo sa Cagayan.	4. It is very windy because there's a typhoon in Cagayan.
5. Ang daan ay maputik dahil tag-ulan.	5. The road is muddy because it's rainy season.
6. Umulan ng napakalakas kahapon.	6. It rained very hard yesterday.
7. Nagising ako dahil sa kulog kagabi.	7. The thunder woke me up last night.
8. Mainit dito pero maginaw sa Baguio.	8. It is hot here but it is cold in Baguio.

<u>Kapaywan</u>			<u>Weather</u>
mademdem	naúlep	madagím	cloudy
malolem			scattered clouds
maychanalisin	árbis	ambón	drizzling rain
chimoy	túdo	ulán	rain
nepnep	ribonada		heavy rains with whirling winds
salawsaw	ángin	hángin	wind
abayat	tagalaod		wind from the west
itaw	sour		wind from the south
bomba no chimoy	oraro		hail
maangep	naangep		foggy, misty
madinak	natálna	payápà	calm (absence of wind on ocean)
maayos	nalinak		calm seas (glassy, no waves)
matalna	natalna		calm (no wind)
mahteng	nakalma		
bagyo	bágyo	bagyó	typhoon
alipogpog	alipúg-pug	ipu-ípo	whirlwind
adey	gurrúod	kulóg	thunder
kimat	kimát	kidlát	lightning
maganay a kawan	nasayáat nga tiémpo	maqandang panahón	good weather
maganay amnaw	napintas ti tiémpo		sunny with no clouds
makohat a chimpo	napúdot nga panawen	máinit, mabanás	hot weather
mahanebneb chimpo	nalám-ek nga panawen	maginâw	cold weather
marahet a kawan/ ayokayam	saán nga nasayáat nga tiémpo	masamang panahón tiémpo	bad weather
amyán	kaamyán	tag-ulán	wet season
rayon	kuarisma	tag-araw	dry season

MARAW KAN MAHEP

1. maraw, mahep	1. aldaw, rabii
2. changori a maraw,
changori a mahep	2. ita nga aldaw,
rabii
3. kakoyab, kamahep kakoyab	3. idi kalman, rabii
4. anchan delak, anchan mahep an
delak	4. inton bigat, rabii no bigat
5. asa karaw	5. idi naminsan nga aldaw
6. asa kahep	6. idi naminsan nga rabii
7. kakoyab do kamaraw	7. idi kalman ti malem
8. maysarisari	8. sumipnget
9. maypamahep	9. sardam
10. abak no ahap	10. tengnga ti rabii
11. maysesedang/panonotong/omhep	11. parbangon
12. mabokas	12. agsapa
13. mayegen araw	13. tengnga ti aldaw, agmatuon
14. makoyab	14. malem
15. somdep araw	15. panaglennek ti init

1. araw, gabi	1. day, night
2. ngayon, mamayang gabi	2. today, tonight
3. kahapon, kagabi	3. yesterday, last night
4. bukas, bukas ng gabi	4. tomorrow, tomorrow night
5. kamakalawa	5. day before yesterday
6. kamakalawa ng gabi	6. night before last
7. kahapon ng hapon	7. yesterday afternoon
8. agaw-dilim	8. twilight
9. pagkalipas ng dilim	9. after dark
10. hating-gabi	10. midnight
11. madaling-araw	11. dawn
12. umaga	12. morning
13. tanghali	13. noon
14. hapon	14. afternoon
15. paglubog ng araw	15. sunset

KAPANGORAS

1. Ango oras kapagmiting?	1. Ania nga oras ti miting tayo?
2. Alas nwebi an mabekas.
Ala onan makoyab.
Alas dos trenta an makoyab.
Alas kwatro kwarenta isínko an makoyab.	2. Alas nueve iti bigat.
Ala una iti malem.
Alas dos treinta iti malem.
Alas kwatro kuarenta isingko iti malem.
3. Mahay pawri?	3. Mabayag pay?
4. Ango danaw oras?	4. Ania ti orasen?
5. Manawdyi ka na./Naatiw ka na.	5. Naladawkan.

Araw no Lawas

1. Domingo	1. Domínggo
2. Lonis	2. Lúnes
3. Martis	3. Martes
4. Myerkolis	4. Miyérkoles
5. Hwebis	5. Huwébes
6. Byernis	6. Biyéernes
7. Sabado	7. Sábado
8. manma araw	8. umuná nga áldaw
9. pirwa no araw,
maikadwa araw	9. maikadua nga áldaw
1. kaychi	1. itay laeng
2. changori a mabekas	2. itay bigat
3. anchan maraw	3. inton malem
4. changori	4. itan
5. maypisa pa	5. madamdama
1. asa karaw	1. maysa nga aldaw
2. asa kalawas	2. maysa a lawas
3. asa kabohan	3. makabulan
4. asa katawen	4. makatawen
5. maraw	5. aldaw
6. mahep	6. rabii
1. arinchiw araw	1. addanto laeng ti aldaw
2. kararaw	2. kada-aldaw

1. Anong oras magsisimula ang pulong?
2. Alas nuebe ng umaga.
Ala-una ng hapon.
Alas-dos medya ng hapon.
Alas kwatro-kwarenta'y singko ng hapon.
3. Matatagalan pa ba?
4. Anong oras na?
5. Huli na kayo.

1. What time does the meeting start?
2. Nine in the morning.
1:00 in the afternoon
At 2:30 pm.
At 4:45 pm.
3. Will it be a long time yet?
4. What is the time?
5. You're late.

Days of the Week

1. Linggó
2. Lúnes
3. Martés
4. Miyérkolés
5. Huwébes
6. Biyernés
7. Sábado
8. Únang áraw,
a-priméro
9. ikalawáng aráw

1. Sunday
2. Monday
3. Tuesday
4. Wednesday
5. Thursday
6. Friday
7. Saturday
8. first day
9. second day

1. kanina
2. ngayon umaga
3. ngayon hapon
4. ngayon
5. mamaya

1. a while ago
2. this morning
3. this afternoon
4. now
5. later

1. isang buong araw
2. isang linggo
3. isang buwan
4. isang taon
5. araw
6. gabi

1. one 24 hour period
2. one week
3. one month
4. one year
5. day time
6. night time

1. balang-araw
2. araw-araw

1. someday
2. every day

BohanMonth

bohan	búlan	buwán	month, moon
nonya bohan	daytáy nga bulán	buwáng kasalukúyan, itóng buwang itó	this month
magtapos no bohan	agtápos ti búlan	(sa) kata-pusán	end of the month
somarono a bohan/anchan bohan	umay nga búlan/sumarunó nga bulán	sa isáng buwán	next month
bayo a bohan	baru nga bulan	bagong buwán	new moon
kwarto a bohan/manma a kidim	umuna nga kidém	palakí ang buwán	first quarter of the moon
kabohen/lenned/manawdyi a kidim	maudi nga kidém	palift papatáy ang buwán	last quarter of the moon
kabos	kábus	kabilúgan ng buwán	full moon
Iniro	Enero	Enero	January
Pibriro	Pebrero	Pebrero	February
Marso	Marso	Marso	March
Abril	Abril	Abril	April
Mayo	Mayo	Mayo	May
Honyo	Hunyo	Hunyo	June
Holyo	Julyo	Hulyo	July
Agosto	Agosto	Agosto	August
Siptimbr i	Septembre	Septembre	September
Oktobri	Oktobre	Oktubre	October
Nobimbri	Nobembre	Nobyembre	November
Disimbri	Disyembre	Disyembre	December

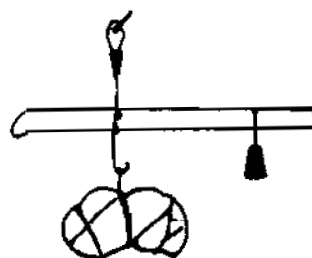
TawenYear

tawen/awan	tawén	taón	year
sichangori a awan/nonya a tawen	ití daytáy nga tawén	taóng kasalukúyan, ítong taong itó	this year
napahabas a awan	napalábas nga tawén, idí napán nga tawén	noóng isáng taón/nakaraan taon	last year
anhang mangay a tawen/manawdyi a tawen	inton umay nga tawen	sa susunod na taon	next year

KAPAYBIDABIDANG

KAPAGROKOD

9 4 3 6
1
0 2 5 8
7

KAPAYBIDABIDANG

asa	maysa	isa	1
da dwa	dua	dalawa	2
tatdo	tallo	tatlo	3
apat	uppat	apat	4
dadima	lima	lima	5
anem	innem	anim	6
papito	pito	pito	7
wawaho	walo	walo	8
sasyam	siam	siyam	9
asapoho	sangapulo	sampu	10
da dwapoho	duapulo	dalawampu	20
tatdo poho	tallopulo	tatlumpu	30
apat a poho	uppat a pulo	apatnapu	40
dadima poho	limapulo	limampu	50
anem a poho	innem a pulo	animnapu	60
papito a poho	pitopulo	pitumpu	70
wawaho a poho	walopulo	walumpu	80
sasyam a poho	siam a pulo	siyamnapu	90
asa gasot	sangagasut	isang daan	100
asa ribo	sangaribo	isang libo	1000
milyon	milyon	milyon	1,000,000

manma	umuna	una	first
maikadwa	maikadua	ikalawa	second
maikatlo	maikatlo	ikatlo	third
maikapat	maikapat	ikapat, ikaapat	fourth
maypisa	maminsan	minsan	once
maypirwa	mamidua	dalawang beses, ulit	twice
maypitdo	mamitlo	tatlong beses, ulit	thrice
maypipat	mamimpat	apat na beses, ulit	four times
maypidima/ maypadima	maminlima	limang beses, ulit	five times
masanyib	masansan	madalas	often
pirmi/kanayon	kanayon	malimit, palagi	always
an kadwan	no dadduma	pagkaminsan/ paminsan	seldom
maypipisa	sagpaminsan	bihita	sometimes

KAPAGROKÓD

SIZE/MEASUREMENT

irokod	súkat	súkat	measure
mitro	métro	métro	meter
kilomitro	kilométro	kilométro	kilometer
polgada	pulgáda	pulgáda	inch
yarda	yárda	yárda	yard
kilo	kílo	kílo	kilo
rangan	dáingan	dangkál	fingerspans (from the tip of the index finger to the tip of the thumb)
adpa	deppa	gabrásò	circumference of arm (both arms stretched out)
rakoh	dákkel	malakí	big
dekey	bássit	maliít	small, little
matohos/ makarang	nangáto	mataás	high, tall (thing)
mabodis	nababá	mabábà	low (thing)
makarang/ matohos	natáyag	matangkád	tall, person
mabodis/ pandek/ pandaka	pándeK	pandák	short, person

